

Svenska missionsrådets antikorrptionspolicy

Antagen av styrelsen 2016-09-29

Detta är en mindre revidering av den policy som styrelsen godkände 2010-03-11.

1. Inledning

1.1 Övergripande mål med policyn

Den här policyn beskriver Svenska missionsrådets (SMR) syn på korruption och hur vi ska arbeta för att bekämpa den. Genom att bedriva ett systematiskt antikorrptionsarbete vill SMR skapa kunskap om och främja förebyggande åtgärder som gör det svårare att begåmisstag, gör det lättare att spåra fel och att vidta relevanta åtgärder.

1.2 Policyns omfattning

Policyn gäller SMR:s anställda, förtroendevalda och anlitade konsulter. Dessutom ska SMR:s medlemsorganisationer tillämpa policyn i det utvecklingssamarbete och det humanitära arbete för vilket de tar emot bidrag via SMR, det vill säga Sida bidrag eller andra bidrag som SMR förmedlar. Det innebär att arbeta efter, och föra vidare i nästa led, tillämpliga delar av policyns innehåll. Policyn ligger också till grund för SMR:s uppförandekod för anställda och förtroendevalda samt SMR:s handlingsplan för antikorrptionsarbete.

1.3 Policyns process

Policyn har arbetats fram i ett samarbete mellan SMR:s kansli och medlemsorganisationer. Policyn antas av SMR:s styrelse och gäller tills vidare.

1.4 Bakgrund och motivering till policyn

Korruption medför negativa effekter på flera nivåer. För samhället utgör det ett allvarligt hinder för social och ekonomisk utveckling och drabbar särskilt fattiga personer. Korruption demoraliserar politiska och demokratiska system, underminerar respekten för mänskliga rättigheter och snedvrider resursfördelningen och konkurrensen. Samtidigt bidrar dåligt utvecklade demokratiska institutioner och en ineffektiv statsapparat till att korruption tillåts breda ut sig. För en individ som utsätts för eller utför korruption, kan det bli en form av maktmissbruk som kan likställas med övergrepp och kränkning. För

utvecklingssamarbetet innebär korruption mindre effektivitet och att fattiga och utsatta människor inte nås av insatserna.

För svenskt folkrörelsebistånd, dit SMR och medlemsorganisationerna räknas, kan korruption innebära att medborgarnas förtroende och givande minskar. Korruption är en del av många människors vardag och här är inte SMR, medlemsorganisationerna eller deras samarbetsorganisationer förskonade, vare sig för externa eller interna korrumpierande krafter. De pengar och den status som biståndet innehåller riskerar att medverka till korrupta beteenden. Därför är korruption skadligt för såväl utvecklingssamarbetet i stort som för organisationerna i Sverige och i samarbetsländerna.

Utvecklingssamarbete kan också utgöra en möjlighet att minska korruptionen och därför måste SMR, medlemsorganisationerna och deras samarbetsorganisationer fortsätta sitt långsiktiga arbete kring värderingar och attityder, mot orättfärdiga strukturer och destruktiva beteenden, samt för att vidareutveckla och stärka interna rutiner och system som gör att korruption kan förebyggas, upptäckas och åtgärdas.

SMR:s antikorrupsionspolicy utgår från SMR:s värdegrund där tanken om ett ansvarsfullt förvaltarskap är central. Enligt kristen tro är människan skapad till att göra det som är gott och rätt och med uppdraget att ta gemensamt ansvar för skapelsen. Korruption undergräver allvarligt den tillit som måste finnas mellan oss människor för att vi tillsammans ska kunna arbeta för ett gott och rättvist samhälle. Bibeln talar inte bara om korruption som något orätt i sig, utan lyfter också fram hur korruption i synnerhet drabbar de utsatta och fattiga. Därför är arbetet mot korruptionen också en viktig del av kampen mot fattigdomen och orättvisorna i världen.

I SMR:s uppdrag samverkar dels SMR:s egna operativa verksamhet som missionsråd och bidragsförmedlande ramorganisation, dels medlemsorganisationernas och deras samarbetsorganisationers insatser internationellt och i Sverige. Samtliga led förväntas ta ansvar för sitt arbete gentemot olika aktörer. Det innefattar att ha en tydlig värdegrund, att ha kapacitet och system för att planera, följa upp, utvärdera och dokumentera resultat samt ha ändamålsenliga system och rutiner för internkontroll. Alla dessa delar är viktiga för att förebygga, upptäcka och åtgärda korruption i alla dess former.

2. SMR:s syn på korruption

2.1 Definition

Det finns många sätt att definiera vad korruption är. SMR väljer en bred definition där korruption utgör en form av maktmissbruk.

Med korruption avser SMR missbruk av resurser, förtroende, makt och/eller position för att nå otillbörlig vinning för egen, en närståendes eller en grups del.

Vinningen kan inkludera ekonomiska såväl som andra fördelar, exempelvis ökat inflytande, förbättrat rykte, politiskt erkännande, väljarröster och sexuella eller andra tjänster. Fördelar som kan erhållas i utbyte mot mat, husrum, skydd eller annat. Men korruption kan även innebära underlåtenhet att vidta en åtgärd, exempelvis att inte anmäla en misstänkt person.

Följande exempel inkluderar SMR i begreppet korruption:

- **Favorisering och nepotism:** Att favorisera en person eller grupp på andras bekostnad.
- **Mutor och bestickning:** Att begära och/eller ta emot otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning är att göra sig skyldig till mutbrott. Att lämna eller erbjuda otillbörlig belöning är att göra sig skyldig till bestickning.
- **Förskingring:** Att ta/behålla anförtrodd egendom som personen är skyldig att ge vidare eller redovisa för, vilket innebär ekonomisk skada för den som utsätts samt vinning för någon annan.
- **Utpressning:** Att med olaga tvång förmå någon annan till handling eller underlåtenhet som innebär ekonomisk eller annan skada för den som blir tvingad och motsvarande vinning för någon annan.
- **Jäv:** Att handlägga eller besluta i ett ärende som angår eller medför nytta för en själv eller nära anhörig, alternativt skada för någon annan.
- **Penningtvätt:** Att med legala ekonomiska transaktioner dölja eller omsätta pengar eller andra tillgångar från brottslig verksamhet.
- **Illegal finansiering av politiska partier:** Att i hemlighet finansiera politiska partier där lagstiftning förbjuder sådan finansiering.

2.2 Riskområden

Risken för korruption finns i alla sammanhang, men det finns särskilda risker i samband med utvecklings- och katastrofinsatser. Följande är särskilt viktiga att betona:

Exempel på externa risker

- Krig och konflikthärddar.
- Utvecklingsprojekt som bedrivs i länder med hög förekomst av korruption.
- Svagt utvecklade demokratier och bristande transparens.
- Låg och ojämnt fördelad ekonomisk tillväxt.
- Svagt utvecklade civila samhällen och bristande mediebevakning.
- Vid upphandlingar av varor eller tjänster.

Exempel på interna risker

- Omfattande kontanthantering i en organisation eller ett projekt.
- När Sidabidraget utgör en stor del av lokal organisations ekonomi.
- Nära vänskapsband mellan kolleger och/eller representanter för de avtalande parterna.

- Att kontrollen av hur regelverk och dokumentation följs ersätts av ett alltför stort förtroende för medarbetare.
- Bristande interna rutiner, policyn och regler.

2.3 Varningssignaler

Korruption upptäcks vanligen när någon reagerar på varningssignaler. Här är några exempel på varningssignaler:

- Bristande transparens i organisationen eller projektet.
- Otydliga eller bristande strukturer för ansvarstildelning och ansvarsutkrävande i organisationen eller projektet.
- En mycket dominerande och karismatisk ledare för organisationen eller projektet.
- All makt är samlad till en eller ett fåtal personer i organisationen.
- Organisationens gör inga konsoliderade årsredovisningar.
- Projektbudgetar är otydliga och svåra att relatera till planerade aktiviteter.
- Rapporter kommer sent och är otydliga.
- Den som är ekonomiansvarig har otillräcklig kompetens.
- Frågor besvaras undvikande.
- Tips och rykten om otillbörligheter kommer från olika, från varandra oberoende, håll.

3. Principer och förhållningssätt för antikorrupsionsarbete inom SMR

Tillämpningen av följande principer kan i vissa fall leda till problem genom att verksamhet försenas, försvåras eller inte går att genomföra. I jämförelse med den skada som korruption orsakar samhällen, organisationer och individer är det dock konsekvenser som SMR är beredd att acceptera.

Här följer SMR:s principer och förhållningssätt när det gäller korruption.

3.1 Öppenhet och transparens

SMR, medlemsorganisationerna och deras samarbetsorganisationer ska eftersträva öppenhet och transparens i sin verksamhet.

Öppenhet när det gäller policyer, strategier, planer, beslut, rapporter och finansiella frågor är avgörande för möjligheterna att bekämpa korruption. Med insyn stärks kontrollen och förutsättningen för förtroende ökar hos anställda, de olika aktörerna i kedjan och de människor som verksamheten ytterst är till för.

Tilldelning och utkrävande av ansvar

Ansvariga personer ska kunna ställas till svars för sina handlingar. För att kunna utkräva detta ansvar är det viktigt med tydliga och väl dokumenterade strukturer

för ansvar och mandat samt system som möjliggör spårande av såväl misstag som medvetet begångna fel. SMR:s system för klagomålshantering utgör en del av systemet för att rapportera korruptionsmisstankar.

Alla relevanta aktörer i samarbetskedjan, inklusive de avsedda målgrupperna, ska ha ett ägarskap och inflytande över planeringen, genomförandet och uppföljningen i projektsamarbetet.

Arbeta förebyggande

Att arbeta och verka förebyggande är en stor del i arbetet med antikorrupktion. Där vi kan stävja och förebygga risker finns så mycket att tjäna för alla parter. Läs mer i SMR:s handlingsplan för antikorrupktionsarbete.

Aldrig acceptera!

SMR:s förtroendevalda och anställda ska inte skapa förutsättningar för korruption, genom att begära eller ta emot något som kan definieras som korruption. SMR accepterar inte heller korruption i insatser som vi finansierar..

För SMR och dess medlemsorganisationer gäller svenska lagar och regler, även vid arbete i andra länder. När pengar har utbetalats till en avtalsbindande part som är registrerad i ett annat land, gäller det landets lagar. Dessutom ska relevanta regler och traditioner i det landet följas och respekteras, men det får aldrig vara en ursäkt för ett korrupt eller på annat sätt oetiskt uppförande.

Alltid agera!

SMR:s personal, förtroendevalda och medlemsorganisationer ska alltid agera vid tips, varningssignaler och misstänkta incidenter enligt SMR:s handlingsplan för hantering av avvikelser och klagomål samt korruptionsmisstankar. Det innebär i första hand att ta reda på mer utan att överreagera och skapa onödig ryktesspridning.

SMR genomför en eventuell utredning efter beslut i enlighet med handlingsplanen. Vi ska erbjuda såväl interna som externa tipsare anonymitet och, vid behov, andra säkerhetsåtgärder. Samma rutiner för bedömning av ärendet gäller oavsett om informationen kommer via SMR:s formella system för klagomålshantering eller på annat sätt från en anställd eller från en anonym tipsare.

Att agera innebär i första hand att rapportera vidare till den som är ansvarig för antikorrupktionsarbetet eller till generalsekreteraren.

Alltid informera!

Vid misstanke om eller upptäckt av korruption ska SMR:s förtroendevalda och anställda alltid informera den person på SMR som har utsetts till att ansvara för korruptionsfrågor. Detsamma gäller SMR:s medlemsorganisationer, som alltid ska informera SMR om vad som har hänt, vidtagna åtgärder och vad de planerar att göra. SMR ansvarar för att informera Sida.

En enskild person ska som regel informera sin närmsta chef (eller annan i enlighet med organisationens handlingsplan) inom sin egen organisation i händelse av korruptionsmisstankar. Om en enskild person inte får gehör inom sin egen organisation rapporteras misstankar till den organisation som stöder insatsen, det vill säga medlemsorganisationen eller SMR.

4. Riktlinjer för antikorrupsionsarbete inom SMR

4.1 Handlingsplan

SMR:s arbete med att hantera korruption sker på flera olika plan och inom olika delar i verksamheten.

Rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda korruptionsmisstankar, avvikelseärenden och klagomålshantering finns beskrivna i SMR:s handlingsplan för antikorrupsionsarbete. För att ge möjlighet för bland annat visselblåsare att rapportera korruptionsärende till SMR i de fall då medlemsorganisationens eller samarbetspartners ledning inte hanterar korruptionsärenden inom sina egna organisationer finns SMR:s klagomålshanteringssystem, se dokumentet SMR:s riktlinjer för klagomålshantering.

Värderingsarbete och kompetensutveckling

SMR:s kansli ska kontinuerligt bearbeta etiska dilemman och värderingsfrågor, inom kansliet och tillsammans med medlemsorganisationerna. Vi ska regelbundet erbjuda utbildningstillfällen, för att öka kunskapen om hur korruption kan bekämpas.

Öppenhet, delaktighet och transparens

SMR ska ha en öppen och transparent miljö när det gäller policyer, strategier, planer, beslut, rapporter och finansiella frågor. SMR:s styrdokument ska finnas tillgängliga för anställda och medlemsorganisationer.

Avtal och mallar

SMR:s avtal, mallar och andra relevanta dokument ska anpassas så att de tar hänsyn till, underlättar och stöder arbetet med att bekämpa korruption.

Nätverk

SMR ska delta i relevanta nätverk för erfarenhetsutbyte, kompetenshöjning och lärande om antikorrupsionsarbete.

5. Kommunikation och uppföljning

5.1. Tillämpning

Internt: SMR:s generalsekreterare ska utse en person med ansvar för att samordna och följa upp implementeringen av antikorrupcionspolicyn och den relaterade handlingsplanen. Denna person ska även ta emot och hantera inkomna tips, samordna pågående ärenden och fatta beslut om utredning och eller andra åtgärder vid misstänkta eller upptäckta fall av korrupcion. Personen ansvarar för att arbetet med policy och handlingsplan dokumenteras och att antikorrupcionsarbetet alltid finns med som en del i SMR:s verksamhetsplanering.

Varje enhetsansvarig ansvarar för att inom sitt ansvarsområde säkerställa att medarbetarna känner till SMR:s policy. Varje anställd ansvarar för att tillämpa policyn i verksamheten. Det innebär att agera i enlighet med policyn samt vara vaksam på och rapportera incidenter och misstänkt korrupcion enligt gällande rutiner.

Externt: SMR:s medlemsorganisationer ska tillämpa policyn i det av SMR finansierade utvecklingssamarbetet. Det innebär att arbeta efter, och föra vidare i nästa led, tillämpliga delar av policyns innehåll. Det innebär också att informera SMR:s ansvariga för antikorrupcionsarbetet om misstänkta incidenter, om de åtgärder de har vidtagit och hantera ärendet på ett relevant sätt. Medlemsorganisationerna bör använda SMR:s policy till dess att de har utarbetat och antagit en egen policy. Därefter ska medlemsorganisationerna följa sin egen policy tillsammans med tillämpliga delar i avtalen med SMR.

5.2. Kommunikationsplan

Policyn publiceras på SMR:s hemsida på svenska och engelska. SMR ska regelbundet erbjuda seminarier för att främja att policyn integreras i SMR:s och medlemsorganisationernas arbete. Vid misstanke om korrupcion ska det göras en särskild kommunikations- och pressplan.

5.3. Uppföljning och utvärdering

Policyn ska revideras vart tredje år. Väsentliga förändringar ska utvärderas av SMR:s ledningsgrupp och antas av SMR:s styrelse. Den person som är ansvarig för implementeringen av policyn arbetar tillsammans med en arbetsgrupp bestående av representanter från SMR:s kansli.

Läs mer om våra metoder och verktyg gällande antikorrupcion under Lärcenter på vår hemsida <http://www.missioncouncil.se/larcenter/antikorrupcion/>.